

Opleiders over het individualiseren van de opleidingsduur

Aan de slag na RIO

Het project Individualisering Opleidingsduur (RIO) zit erop. De afgelopen vier jaar zijn er grote stappen gezet, maar de individualisering is nog geen feit. Waar staan de verschillende opleidingsgroepen op dit moment? Waar lopen ze tegenaan én hoe lossen ze dit op? Drie opleiders vertellen.

'Aios moeten steeds meer kunnen in steeds minder tijd'

Neurochirurg en opleider **Saskia Peerdeman** en haar collega's in het VUmc gaan hun werkprocessen anders inrichten, zodat de aios de mogelijkheid houdt zich te richten op wat hij nog moet leren.

'Dat er door individualisering van de opleiding en verminderde instroom minder aios-uren beschikbaar zijn, merken we als vakgroep wel. Voor dagelijkse werkzaamheden en aanwezigheidsdiensten hebben we negen mensen nodig. We hebben nu maar twee aios, dus moeten we dat anders oplossen, met andere beroepsgroepen. Denk aan anios, ziekenhuisartsen en verpleegkundig specialisten.

Om tot de juiste samenstelling van zorgverleners te komen, zijn we in navolging van andere ziekenhuizen en afdelingen gestart met het TOKIO Optimum Model van de Federatie. Dit model helpt inzicht te krijgen in activiteiten, fte's en kosten van verschillende samenstellingen en het laat zien of deze samenstellingen voldoen aan de eisen die wijzelf als staf stellen aan de kwaliteit van zorg. Op basis van die informatie maken we keuzes.

Door taakherschikking houden aios de mogelijkheid zich te focussen op die dingen die ze nog moeten leren. En dat is ook echt nodig, want ze moeten steeds meer kunnen, in minder tijd. Naast vakinhoudelijke vaardigheden komen er steeds meer discipline-overstijgende vaardigheden bij die aios moeten beheersen. Dat is logisch en een gegeven in onze huidige maatschappij. Maar hierdoor ontstaat helaas

ANITA EDRIJGE FOTOGRAFIE

wel een spanningsveld tussen wat de maatschappij eist en wat een neurochirurg vakinhoudelijk moet kunnen.

Een technische handeling kun je aanleren. Daarvan kun je als supervisor op een bepaald moment zeggen: een aios is voldoende bekwaam. Maar om een complicatie die zich bij twee procent van de operaties voordoet, te kunnen erkennen, herkennen en oplossen, moet je misschien wel honderd of tweehonderd keer dat type operatie doen. Die tijd is er niet. Meer uren draaien mag niet en de opleiding verlengen evenmin – we moeten juist korter. Dat is wel iets wat aandacht verdient.' ▶

'Er zijn nog wel wat hobbels te nemen voor we echt kunnen starten'

Henry Weinstein, hoofd opleiding neurologie in het OLVG West, is met de neurologen in Amsterdam en omstreken bezig de opleiding op regionaal niveau vorm te geven.

'Door de ontwikkelingen van de laatste jaren – fusies, specialisaties, verplaatsing van zorg – is het nog belangrijker geworden om de aios op regionaal niveau op te leiden, in verschillende instellingen. Alleen dan kun je de opleiding individualiseren.

Dat is best wel een uitdaging. Maar als opleiding neurologie in de regio Amsterdam hebben we inmiddels de nodige stappen gezet. Er was al wel sprake van samenwerking, maar die hebben we nu concreter gemaakt. Met het OLVG, AMC, VUmc en vier perifere ziekenhuizen hebben we de opleiding gedefinieerd in blokjes. Waar zit welke expertise? Wat kan iemand hier leren, welke kennis kan iemand op die plek opdoen? Dat hebben we vastgelegd.

Verder zijn we het landelijk eens geworden over de inhoudelijke invulling van de EPA's. Daarmee zijn we nu aan het experimenteren in de regio: bedoelen we hetzelfde, handelen we hetzelfde? Als een aios in de ene instelling bekwaam wordt verklaard voor een bepaald onderdeel, dan zou dat in het andere ziekenhuis ook moeten worden geaccepteerd. We hebben al een aantal sessies gehad met alle opleiders in de regio om deze uitgangspunten te bespreken.

Het regionale opleidingsplan staat op papier. In 2019 hopen we het echt te gaan uitvoeren. In de tussentijd zijn er nog wel wat hobbels te nemen, met name in de randvoorwaardelijke sfeer. Zo vallen bijvoorbeeld niet alle instellingen onder dezelfde opleidings- en onderwijsregio en moeten we goed kijken naar roostering en de financiering van opleidingsinspanningen. Dat opleidingsgeld meegaan, mag voorlopig niet ten koste gaan van een individueel ziekenhuis. Ik denk dat we daar wel uit gaan komen. Het allerbelangrijkste is onderling vertrouwen, dat is de sleutel tot succesvol opleiden op regionaal niveau.'

Wat is het project Individualisering Opleidingsduur?

Op dinsdag 5 juni 2018 is het project Individualisering Opleidingsduur (RIO) afgesloten met een congres. Vier jaar geleden startte de Federatie Medisch Specialisten dit project, nadat zij met andere partijen uit het veld en de minister van VWS in het Opleidingsakkoord hadden afgesproken de opleidingsduur geïndividualiseerd te versnellen. Dit om de rigoureuze verkorting van de medisch-specialistische vervolgopleiding die het ministerie voor ogen had, te voorkomen.

Met het project RIO heeft de Federatie zich, samen met opleiders, aios, wetenschappelijke verenigingen en andere betrokkenen, de afgelopen jaren ingezet om die individualisering in de praktijk te brengen. En met resultaat. Veel concilia hebben inmiddels een nieuw opleidingsplan met Entrustable Professional Activities (EPA's) opgeleverd. Er zijn initiatieven om het lokale en regionale opleidingsklimaat 'individualiseringsproof' te maken en er zijn instrumenten ontwikkeld waarmee instellingen en afdelingen een voor hen passende teamsamenstelling kunnen vinden nu aios verminderd beschikbaar zijn tijdens ANW-diensten.

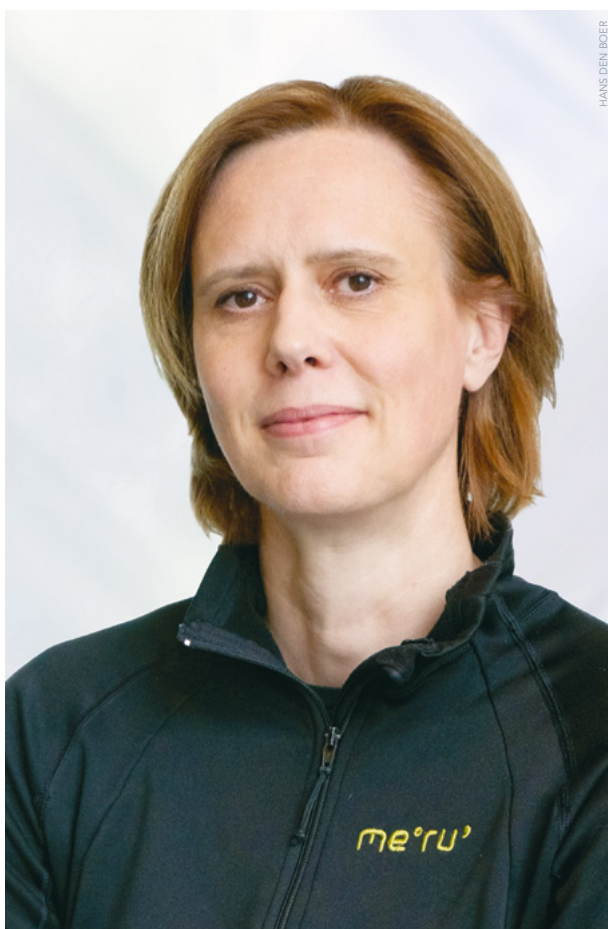
Het project RIO stopt, maar de individualisering gaat door. De opleidingsduur is nu al 2,84 maanden korter. Eind 2018 moet dat 3 maanden zijn. En om aan de algemene versnellingsopdracht (6,6 maanden voor 2022) te voldoen, zal de opleidingsduur de komende jaren nog verder moeten dalen.

'Dat opleiders verschillend kijken naar de ontwikkeling van een aios, levert eyeopeners en leermomenten op'

Alieke Vonk is hoofdopleider microbiologie in het Erasmus MC. Met haar opleidingsgroep zoekt de arts-microbioloog naar de beste manier om het bekwaamverklaringsproces in te richten.

'Met een werkgroep van het Concilium Microbiologicum Medicum hebben we op landelijk niveau EPA's (*Entrusted Professional Activities*, red.) geformuleerd, die we nu toetsen in de praktijk. Ik geloof dat deze nieuwe manier van opleiden, waarbij we aios op onderdelen bekwaam kunnen verklaren, uiteindelijk leidt tot een hoger leerrendement. Zowel voor de aios als voor de opleidingsgroep. Al heeft het nog wel tijd nodig voordat we dit in de dagelijkse praktijk hebben ingebed.

Onze opleiding bestaat voor een deel uit het aanleren van een nieuw vak: een blok bacteriën, een blok

HANS DEN BOER

schimmels, et cetera. De EPA's omvatten deze leerdoelen niet, maar zijn meer 'rolgebonden beroepsactiviteiten', zoals consultvoering en laboratoriummanagement.

Hoe we als opleidingsgroep het proces van bekwaam verklaren inrichten, is nog een zoektocht. We hebben zo goed mogelijk uitgeschreven wat we van aios verwachten in de verschillende rollen, maar hoe bepaal je hoeveel supervisie iemand nodig heeft? Naast getoetste kennis is daarvoor inschatting van bijvoorbeeld professionaliteit belangrijk. Dit kan alleen door aios te observeren en conclusies te delen met meerdere leden van de opleidingsgroep.

Het delen van die conclusies kan op verschillende manieren. Ga je één op één met groepsleden in gesprek, zet je allemaal je buikgevoel op papier of bespreek je de voortgang van de aios in de groep? In alle gevallen ligt informatie-bias op de loer. In het eerste geval moet je waken voor selectief luisteren, in het laatste voor groepsconformisme. Om het meerderheidsbesluit te verrijken met de minderheidswijsheid hebben wij gekozen voor een mix: individueel ingevulde beoordelingen met buikgevoel, die we vervolgens bespreken in de opleidingsgroep. Als blijkt dat opleiders verschillend kijken naar de ontwikkeling van een aios, levert dat echt eyeopeners en leermomenten op.' ●

Aan de slag na RIO

Rapporten, handleidingen, checklists en instrumenten, zoals het TOKIO Optimum Model: gedurende het project RIO zijn er diverse materialen ontwikkeld die opleiders, aios en instellingen ondersteunen bij het individualiseren van de opleidingsduur in de dagelijkse praktijk.

 Een overzicht van alle ondersteuningsmaterialen is te vinden op www.medischevervolgopleidingen.nl.